

9 / Spravedlivý obchod a slušný projev

Málokdo je ochoten vzdát se mocenského vztahu. I bezmocní lpějí na ideologii v naději, že dokud existuje idea, uniknou bezmoci tím, že se nějak, jaksi, dostanou k moci. Přitom dokud má hodnotu samotný konceptuální rámec „moci“ [zejména pro utiskované!], nikdo z nás samozřejmě nemá naději.

Ti-Grace Atkinson, *Amazon Odyssey* *

Existují dvě cesty, jak se přiblížit rovnosti: zaváděním „rovnosti příležitostí“, nebo zaváděním „rovnosti výsledků“.

V liberálních jurisdikcích se věnuje velké úsilí vytváření rovnosti příležitostí. To znamená, že pracovní místa jsou otevřena všem, kteří mají požadovanou kvalifikaci (což je v podstatě systém meritokracie). Utiskovaným však rovnost příležitostí často nepřeje, protože i když mohou vejít stejnými dveřmi, členové dominantní skupiny se na druhý konec místnosti nejspíš dostanou rychleji. V případě mužů a žen je větší pravděpodobnost, že pracovní místa získají muži, a větší pravděpodobnost, že budou povýšeni rychleji než kterákoli žena na srovnatelné pozici (za předpokladu, že se ji vůbec podařilo dosáhnout zhruba stejného vzdělání a stejné kvalifikace).

Rovnost příležitostí sice onu nerovnost zdánlivě napravuje, struktury diskriminace však ve skutečnosti celkovou nerovnost mezi lidmi zachovávají. Chceme-li to změnit, musíme využít rovnost výsledků. To by však

48

podle obhájců nerovnosti nebylo spravedlivé. Přitom je zvláštní, že zrovna je často najdeme mezi návštěvníky koňských dostihů, kteří ochotně přijímají koncept „hendikepu“. Proč? Protože pokud by měl člověk jistotu, který kůň vyhraje, nikdo by na dostihy nechodil – a kde by pak skončil hazardní průmysl?

Při rovnosti výsledků není jisté, kdo danou práci získá. Tento koncept se používá i na paralympiádě k vyrovnání šancí sportovců s různými schopnostmi. Pokud by se používal u pracovních sil, členové nedominantních etnických skupin, ženy, chudí a hendikepovaní i staří a mladí by měli větší šance získat pracovní místa.

V oblasti literatury některé země nabízejí vydavatelům granty na podporu vydávání místních autorů. Je to i případ Austrálie, kde Australský výbor pro umění (Australia Council for the Arts) uděluje granty nakladatelstvím, jež vydávají literární díla australských autorů. Příležitost žádat o tyto granty a získat je mají i nadnárodní vydavatelé, přestože mohou mít stokrát větší obrat než malí a nezávislí nakladatelé. Tento rozdíl se nezohledňuje. Pro vládní dotace podle pravidel Světové obchodní organizace (WTO) platí, že firmy nesmějí být diskriminovány, pokud vláda ve svých podmínkách neuvede jinak.⁻¹⁸

rovnost příležitostí > nerovnost výsledků

nerovnost příležitostí < rovnost výsledků

-18

Další informace o WTO viz in Hawthorne (2002); ke všeobecné dohodě o obchodu službami (GATS) viz Hawthorne (2005); o kulturním obchodu viz Australia Council (2002).

49